

Biuletyn Polonistyczny

28.10.2021

Pani Eugenii Maresch

Z okazji nadania tytułu Doktora Honoris Causa Polskiego Uniwersytetu Na
Obczyźnie — PUNO
Londyn 22 października 2021 roku

Dr Wojciech Rappak, Kierownik Zakładu Współczesnej Kultury Brytyjskiej Instytutu
Kultury Europejskiej PUNO Londyn
Dr HC Eugenia Maresch

Laudacja

Dr Wojciech Rappak

Mam ogromny zaszczyt wygłosić laudację w tej uroczystości nadania tytułu doktora honoris causa Pani Eugenii Maresch, wybitnej działaczce w organizacjach polonijnych, autorce ważnych opracowań historycznych dotyczących II wojny światowej, opartych na głębokiej znajomości dokumentów o tragicznych wojennych dziejach Polski, jednym z opiekunów londyńskich archiwów Polski Podziemnej i Armii Krajowej, archiwów będących skarbcem wiedzy dla badaczy i historyków pragnących przekazać prawdę o Polskim Państwie Podziemnym i Armii Krajowej.

Senat PUNO poprosił mnie o przekazanie Państwu kilka słów o życiu, pracy i osiągnięciach Pani Maresch. Urodziła się na Wileńszczyźnie w 1935 roku. Było to na pewno piękne dzieciństwo, które bardzo szybko, niestety, uwikłane zostało w niezmiernie smutną historię. W lutym 1940 roku, jako pięcioletnie dziecko, została deportowana, razem z matką i rodzeństwem, przez okupacyjne władze sowieckie na Syberię do Kraju Altajskiego. Postarajmy sobie wyobrazić to dziecko w tym pociągu: luty, odległości są kolosalne, jest to około 5,000 kilometrów od Wilna, kilkaset kilometrów na południe od Nowosybirsk, nie daleko od granicy z Mongolią.

Jak dobrze wiemy, rok później, po ataku Niemiec na związek sowiecki, Układ Sikorski-Majski umożliwił stworzenie 2 korpusu Polskich Sił zbrojnych pod dowództwem generała Andersa i ewakuację polskich żołnierzy i cywilów z ZSSR do Iranu. Wśród tych cywilów znalazła się 8-letnia wtedy Pani Maresch, która po przybyciu do Iranu dołączona została do grupy skierowanej do obozu dla polskich uchodźców w Valivade, miejscowości na południowo-zachodnim brzegu Indii.

Po wojnie, w 1948 roku, razem z rodziną, przybyła do Wielkiej Brytanii. Była uczennicą polskiego i angielskiego gimnazjum, ukończyła studia matematyczno-fizyczne na Politechnice w Leeds, pracowała, między innymi, w klinice radioizotopów szpitala St. George, Royal Cancer Research Institute w Londynie.

Obok tej długoletniej kariery jako fizyk, Eugenia Maresch była - i jest nadal - aktywnym działaczem organizacji polonijnych. Pozwolę sobie wymienić niektóre: przez wiele lat była członkiem Rady Polskiego Ośrodka Społeczno-Kulturalnego (POSK), w latach 90-tych brała aktywny udział w pracach Naczelnictwa ZHP poza granicami kraju, jest wiceprezesem Brytyjskiego Towarzystwa Conradystów (Joseph Conrad Society UK), członkiem rady powierników Fundacji 'Polonia Aid Foundation Trust' (PAFT), od 2005 roku jest w Radzie Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa.

Od 2003 roku jest członkiem Rady Studium Polski Podziemnej (SPP) oraz Instytutu Polski i Muzeum im. Gen. Sikorskiego (IPMS) w Londynie. W 2014 roku była prezesem SPP. Instytucje te posiadają bezcenne archiwa oryginalnych dokumentów o Polskim Państwie podziemnym i rządzie na uchodźstwie, a działalność Pani Maresch w tych dwóch instytucjach pozwala nam podkreślić jej pracę jako historyk i archiwista. Jest autorką ważnych publikacji, które pogłębiają naszą wiedzę historyczną o dramatycznych wojennych dziejach Polski. Publikacje te oparte są na badaniach i analizach dokumentacji zachowanych w londyńskich archiwach. Warto wymienić niektóre z tych prac: 'Śmierć gen. Sikorskiego - spis zawartości teczek Public Record Office w Londynie', 'Gen. Sikorski w świetle dokumentów brytyjskich', artykuły w zbiorze *Intelligence Co-operation Between Poland and Great Britain During World War II*. Razem z Andrzejem Suchcitzem, kierownikiem Instytutu Sikorskiego, opracowała kolejne wydanie *Armii Krajowej w dokumentach*. Jej najważniejsza chyba praca dotyczy Katynia. Napisana po angielsku, oparta na archiwalnych dokumentach, drugie wydanie było opublikowane w tym roku: *Katyn 1940: The Documentary Evidence of the West's Betrayal. Second Edition*.

Do osiągnięć Pani Maresch możemy tu jeszcze dodać kilka wybranych nagród: 'Odznaka Honorowa i Medal Pamiątkowy "Kustosza Tradycji, Chwały i Sławy Oręża Polskiego"' (2009), 'Złoty Medal 'Zasłużony Kulturze Gloria Artis' (2016), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (2019).

Jako historyk, interesują mnie szczególnie te londyńskie archiwa w Studium Polski Podziemnej i Instytucie Sikorskiego. I tu dodam kilka słów na koniec tej Laudacji: dokumenty tam przechowane to skarbiec wiedzy o wojennych dziejach Polski, bez ich poznania, poważna praca badawcza nad historią tego dramatycznego okresu jest niemożliwa. Eugenia Maresch jest jednym z głównych opiekunów tych archiwów, i za opiekę tą jesteśmy jej wszyscy - i to nie tylko historycy - niezmiernie wdzięczni.

Podziękowania

Dr HC Eugenia Maresch

Gdy słyszę śpiew *Gaudeamus Ugitur*, wracam z tęsknotą do swego polskiego gimnazjum, powstałego podczas wojny w Szkocji, trzykrotnie zmieniając swój postój z początku w pałacu królów szkockich w Scone, z kolei Dunalaster House koło Perth i ostatni postój w Grendon Hall blisko Aylesbury; w czasie wojny była tam Stacja nadawczo odbiorcza nr. 53a obsługiwana przez polskich podchorążych łączności. Ogółem było nas 120 dziewcząt przybyłych z Rosji, Libanu, Afryki, Palestyny, Indii oraz spora grupa z obozów koncentracyjnych i pracy w Niemczech po 1945r.

Opiekę nad nami sprawowało wówczas Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w Londynie. Z tym oświeceniem miałyśmy problem. Grono nauczycielskie składało się wykładowców uniwersyteckich, my zaś uczennice różniące się wiekiem: od gimnazjalistek, którym okres wojny przerwał dalsze studia i należało solidnie nadrabiać, do najmłodszych jak ja – starających się zrozumieć przyczyny pierwszego rozbioru Polski.

Curriculum było oczywiście przedwojenne, ukierunkowane na humanistykę : literatura, łacina, język francuski, angielski. Wyjątek tworzyli Lucjan Pindor, inżynier – lotnik polski który wykładał fizykę, natomiast matematyki uczył nas były prof. Liceum Krzemienieckiego Aleksander Berger, więzień obozów koncentracyjnych. To właśnie im zawdzięczam mój wybór dalszych studiów

uniwersyteckich w kierunku nauk ścisłych, czyli zastosowanie radioaktywności jako medycyny – pod nazą Medical Physics.

Moje zainteresowania historią i literaturą polską nie zmały, przeciwnie gros mej pracy pro publico bono, charytatywnej poświęciłam dla organizacji i instytucji emigracyjnych. Równolegle z patriotycznego obowiązku rozpoczęłam publikować w celu korygowania fałszywej historii naszego Kraju, co zostało przez władze polskie doceniane przez nadanie mi Krzyża Komandorskiego Rzeczypospolitej. Z pokorą przyjmuję ten zaszczyt od zasłużonego Polskiego Uniwersytetu powstałego tu, na Obczyźnie.

Ad multos annos!

Słowa kluczowe: Polski Uniwersytet na Obczyźnie w Londynie, Wojciech Rappak, DOKTOR HONORIS CAUSA PUNO, Inauguracja roku akademickiego 2021-2022, Włodzimierz Mier-Jędrzejowicz Rektor PUNO, Eugenia Maresch, PUNO